

Svar på interpellation från Marie Ericsson Drotte (LOK) om antal direktupphandlingar år 2024 och dess totalvärde

Fråga 1:

Hur många direktupphandlingar gjordes under 2024?

Svar:

De ställda frågorna kan inte besvaras utan några inledande förklaringar.

Definitionen av ”upphandling” är i lagen om offentlig upphandling (LOU) mycket bred och omfattar alla inköp ”från första kronan”, till exempel även direkta butiksköp.

Direktupphandling är den enklaste formen av upphandling, utan krav på föregående annonsering eller anbud i visst format. Direktupphandling regleras i LOU och i kommunens inköps- och upphandlingspolicy samt riktlinjer för direktupphandling.

LOU

[Inköps- och upphandlingspolicy, antagen 2019-04-29 KF § 89](#)

[Strängnäs kommuns riktlinjer för direktupphandling, antagen 2022-10-24 KF § 222](#)

Den vanligaste situationen då direktupphandling används är då befintligt ramavtal saknas och värdet av det som ska köpas understiger direktupphandlingsgränsen (oftast 700 000 kr).

I och med att begreppet direktupphandling omfattar köp till mycket små belopp (en bulle till fikat eller en blomma i uppvaktningssyfte räknas exempelvis som direktupphandlingar), är antalet direktupphandlingar som genomförs i kommunen mycket stort. Av denna anledning finns enligt LOU och kommunens riktlinjer ingen skyldighet att dokumentera direktupphandlingar som har ett värde som understiger 100 000 kr.

Att försöka fastställa antalet direktupphandlingar genom att exempelvis räkna alla fakturor från icke avtalsleverantörer blir missvisande eftersom direktupphandlingar också ofta resulterar i skriftliga avtal. Det finns i dag ingen metod för att särskilja direktupphandlingar (med eller utan avtal) från köp inom ramen för befintliga avtal som inte direktupphandlats.

Det är därmed inte möjligt att uppge antalet genomförda direktupphandlingar. Det kan tilläggas att det följer av kommunens riktlinjer för direktupphandling att de kommunala verksamheterna förväntas kunna genomföra de flesta direktupphandlingarna på egen hand med hjälp av riktlinjerna samt befintliga instruktioner och mallar på kommunens intranät. Verksamheterna har i detta sammanhang också möjlighet att be om stöd från inköpsenheten. Inköpsenheten

assisterade övriga delar av förvaltningen med 60 direktupphandlingar under 2024 (med "assisterade" menas att inköpsenheten var involverad i hela processen).

Fråga 2:

Till hur många företag gjordes direktupphandlingar under 2024?

Svar:

Med hänvisning till svaret på fråga 1 går det inte att ge ett precist svar. I kommunens riktlinjer för direktupphandling framgår dock att en s.k. begränsad konkurrensutsättning ska göras i de flesta fall vid direktupphandling överstigande 100 000 kr. Begränsad konkurrensutsättning innebär att minst tre leverantörer ska tillfrågas – detta kan ge viss vägledning i frågan.

Fråga 3:

Till vilket totalvärde gjordes direktupphandlingar under 2024?

Svar:

Det är, med hänvisning till vad som beskrivs ovan, inte möjligt att redovisa hur stor andel av den totala inköpsvolymen som utgörs av direktupphandlingar.

Fråga 4:

På vilket sätt säkerställer kommunen att dokumentationskraven vid direktupphandling är korrekta och fullständiga?

Svar:

Hur dokumentation av direktupphandlingar (s.k. inköpsredovisning) ska gå till regleras i riktlinjerna för direktupphandling. En mall för inköpsredovisning finns på kommunens intranät i form av ett elektroniskt formulär, som säkerställer att relevanta frågor besvaras. Inköpsenheten kontrollerar alla inkomna inköpsredovisningar och återkopplar till avsändaren vid behov.

Fråga 5:

Hur många direktupphandlingar i följd kan en enskild kommunanställd göra innan upphandlingen konkurrensutsätts på nytt?

Svar:

En direktupphandling innebär inte att det inte görs någon konkurrensutsättning. Tvärtom framgår i gällande riktlinjer för direktupphandling att en pris- och kvalitetsjämförelse vanligen ska göras med minst tre leverantörer vid direktupphandlingar till ett värde överstigande 100 000 kr.

Det finns inget maximalt tillåtet antal direktupphandlingar i följd per enskild kommunanställd.

Fråga 6:

Vilka konsekvenser får det för en anställd som inte följer direktupphandlingskraven?

Svar:

Om anställd medarbetare inte följer skyldigheter i sitt uppdrag (såsom efterlevnad av lagkrav, riktlinjer och rutiner/instruktioner) görs en individuell bedömning av åtgärdsbehov för att komma till rätta med frågan. Åtgärder kan vara allt från medvetandegörande/korrigerande samtal och kollektivavtalsreglerad disciplinär åtgärd (skriftlig varning), till uppsägning eller avsked enligt lagen om anställningsskydd. Arbetsgivarens val av åtgärd baseras på den individuella bedömningen och misskötsamhetens allvarlighetsgrad.

Fråga 7:

Finns det ett internt kontrollorgan som går igenom alla direktupphandlingar för att se om de blivit korrekt genomförda?

Svar:

Det finns inget kontrollorgan som går igenom alla direktupphandlingar, då detta skulle vara omöjligt – se förklaringarna ovan.

Det görs månadsvisa och systematiska genomgångar av större fakturor, med syfte att kontrollera att direktupphandlingar genomförts på ett korrekt sätt, inklusive att de dokumenteras i enlighet med krav i riktlinjer och lagstiftning. Som nämnts ovan kontrolleras alla inköpsredovisningar av inköpsenheten.

I övrigt är det upp till respektive nämnd att besluta om inriktning och prioriteringar i fråga om internkontroll.

Fråga 8:

Finns det en processkarta över hur en direktupphandling ska gå till?

Svar:

I riktlinjerna för direktupphandling hänvisas till instruktioner och mallar på kommunens intranät för direktupphandlingar mellan 100 000 kr och direktupphandlingsgränsen. Instruktionerna på intranätet beskriver direktupphandlingsprocessen i 5 steg, från planering till uppföljning, och inkluderar mallar för offertförfrågan, avtal och dokumentation av direktupphandlingen.

[Avtal finns inte, köp under 700 000 kr | Intranät - Strängnäs kommun](#)

Fråga 9:

Enligt rapporten från Insatt rekommenderades kommunen att:

- a. *Se över attestrutiner och riktlinjer för attestering av fakturor från närstående till den person som attesterar.*
- b. *Upprätta riktlinjer gällande att chefer inte bör hantera eller anlita bolag som styrs eller ägs av närstående.*
- c. *Upprätta rutiner kring att närståendekopplingar till anlitade bolags anställda och chefer i möjligaste mån ska undvikas.*

Har detta skett? Var har detta i så fall implementerats? Var finns denna information att hitta?

Svar:

Attestreglemente och tillhörande riktlinjer uppdaterades 2024 i syfte att anpassa reglerna till ny teknik samt stärka kontrollen. Bestämmelser om jäv har funnits sedan tidigare, men ett par kompletteringar gjordes för att säkerställa ännu större tydlighet.

Som huvudregel gäller, liksom i tidigare regler, att kostnader som avser utgifter där den attestansvarige är involverad (egna kostnader eller jäv) alltid ska beslutsattesteras av överordnad. Kontrollrutinerna ska utformas så att den interna kontrollen inom respektive nämnd/styrelsen är tillräcklig enligt kommunallagen. Åtgärder ska vara anpassade så att kontrollkostnaden står i rimlig proportion till riskerna.

Vid jäv gäller att den som utför kontrollen inte får granska eller beslutsattestera in- och utbetalningar till sig själv eller närstående, till bolag och föreningar där den kontrollansvarige eller närstående har ägarintressen eller ingår i ledningen. Närståendekretsen kan vara make, sambo, förälder, barn, syskon eller någon annan närstående där attestantens opartiskhet kan ifrågasättas.

I de nya reglerna har exempel på jävssituation kompletterats med att den som utför kontrollen inte heller får ha andra intressen som står i strid med kommunens, och att vid bedömning om jävssituationer ska försiktighetsprincipen tillämpas. En hänvisning till kommunens uppdaterade riktlinje mot korruption, mutor och jäv har lagts till, för hjälp vid bedömningar om jävssituationer.

I de nya reglerna har även förtydligande av kontrollernas utformning gjorts. Kontroller och organisation ska vara utformade så att de förhindrar att kommunen drabbas av förluster till följd av fel eller brott och andra oegentligheter. Med förluster menas inte enbart förmögenhetsmässiga förluster, utan även skador på kommunens rykte och trovärdighet. Kontrollerna syftar också till att skydda personal mot oberättigade misstankar om oegentligheter.

[Attestreglemente för Strängnäs kommun, antagen 2024-11-18 KF § 216](#)

[Riktlinjer för attest och kontroll av ekonomiska transaktioner, antagen 2024-11-06 KS § 213](#)

Jacob Högfeldt (M)
Ordförande kommunstyrelsen

INTERPELLATION KF 2024-12-16

Ställd till KSO, Jacob Högfeltd (m)

Hur många direktupphandlingar hade Strängnäs kommun under 2024 och till vilket totalvärde?

Med anledning av misstänkt jävssituationen som har uppstått i kommunen när en kommunanställd enhetschef direktupphandlade ett företag som vederbörandes närstående äger. (Enligt fördjupad visseblåsarutredning av Insatt i mars 2023). Ställer Lokalpartiet följande frågor:

1. Hur många direktupphandlingar gjordes under 2024?
2. Till hur många företag gjordes direktupphandlingar under 2024?
3. Till vilket totalvärde gjordes direktupphandlingar under 2024?
4. På vilket sätt säkerställer kommunen att dokumentationskraven vid direktupphandling är korrekta och fullständiga?
5. Hur många direktupphandlingar i följd kan en enskild kommunanställd göra innan upphandlingen konkurrensutsätts på nytt?
6. Vilka konsekvenser får det för en anställd som inte följer direktupphandlingskraven?
7. Finns det ett internt kontrollorgan som går igenom alla direktupphandlingar för se om de blivit korrekt genomförda?
8. Finns det en processkarta över hur en direktupphandling ska gå till?
9. Enligt rapporten från Insatt rekommenderades kommunen att:
  - a. Se över attestrutiner och riktlinjer för attestering av fakturor från närstående till den person som attesterar.
  - b. Upprätta riktlinjer gällande att chefer inte bör hantera eller anlita bolag som styrs eller ägs av närstående.

- c. Upprätta rutiner kring att närståendekopplingar till anlitade bolags anställda och chefer i möjligaste mån ska undvikas.

Har detta skett? Var har detta i så fall implementerats? Var finns denna informationen att hitta?

Vänligen

Marie Ericsson Drotte

Gruppledare

Ledamot Kommunfullmäktige

Lokalt partiet